

Analyse fatale woningbranden in 2023

Tim Renders is zich bijzonder bewust van de preventie van woningbranden. Om de door het KCCE gepubliceerde cijfers aan te vullen¹, verzamelt hij alle gevallen van woningbranden die in de pers verschijnen. Dit zijn geen vergelijkbare statistieken met de KCCE-verslagen. Samen geven ze ons een, toegegeven, onvolledig beeld van de woningbranden in België.

In zijn jaarlijks overzicht² deelt hij zijn cijfers van de overleden slachtoffers en zijn eigen bedenkingen over wat men zou kunnen verbeteren in ons land.

DE CIJFERS VAN 2023 IN BELGIË

In 2023 eisten woningbranden in België minstens 60 doden, waarvan 30 vrouwen en 29 mannen. Bij 1 dode is het geslacht mij onbekend.

32 slachtoffers stierven in Wallonië, 4 in Brussel en 24 in Vlaanderen. 39 slachtoffers overleden 's nachts of in de avond.

Het jongste slachtoffer was ongeboren en het oudste slachtoffer 96 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden is 54 jaar. Van 1 slachtoffer is de exacte leeftijd mij niet bekend.

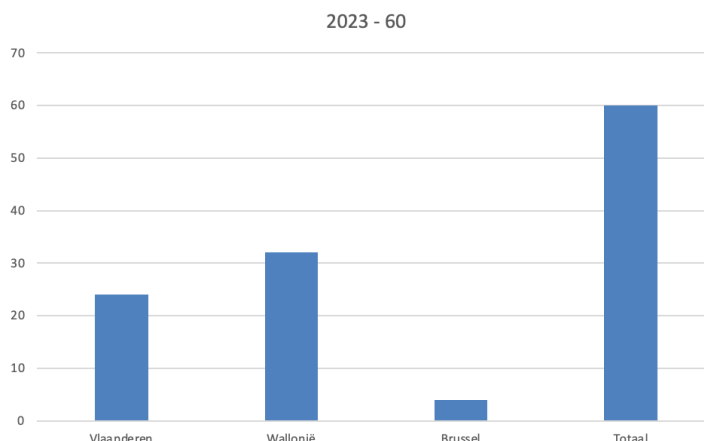
De 60 doden komen door een totaal van 46 fatale woningbranden, waarvan 25 in Wallonië, 4 in Brussel en 17 in Vlaanderen. 29 van de 46 fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen, 14 in een appartementsgebouw, 1 in een caravan en 2 in woonzorgcentra.

Opmerking: juni was een pikzwarte maand met 10 doden. Dit is een verdubbeling van het gemiddeld aantal slachtoffers in die maanden sinds 2014. De verdubbeling geldt

¹ Statistieken van de brandweerinterventies: <https://www.civieleveiligheid.be/nl/statistieken-van-de-brandweerinterventies>

² Zie vorig jaaroverzicht: Renders T., Analyse fatale woningbranden in 2022, in: Fire & Security Alert Magazine nr. 30, maart 2023, p. 19-24.

Tabel 1: Vergelijking Vlaanderen-Wallonië-Brussel 2023

ook voor november 2023 met 9 doden als ik kijk naar mijn cijfers.

In 2023 eisten woningbranden ook minstens 46 zwaargewonden waarvan velen in levensgevaar waren. Het totaal aantal slachtoffers zal dus ongetwijfeld hoger liggen dan 59 doden.

VERGELIJKING MET DE CIJFERS VAN 2022 IN BELGIË

Tegenover 2022 is er een daling van het aantal doden door woningbranden in België. Toen vielen er minstens 76 doden door een totaal van 67 fatale woningbranden, waarvan 29 vrouwen en 45 mannen. Bij 2 doden is het geslacht mij onbekend. Er vielen 40 doden in Wallonië, 10 in Brussel en 26 in Vlaanderen.

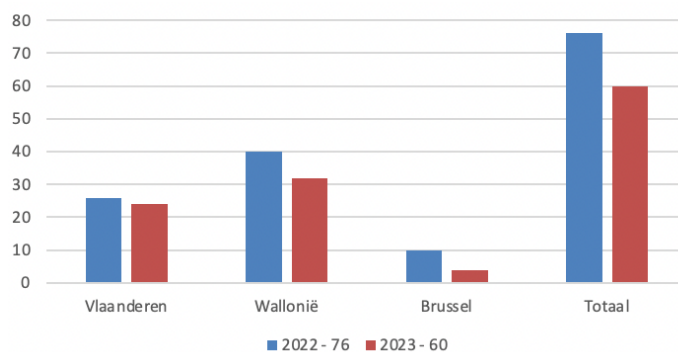
Het jongste slachtoffer was toen 6 jaar en het oudste slachtoffer 97 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden lag op bijna 64 jaar. Van 9 slachtoffers is de leeftijd mij niet bekend. Bijna 60% van de fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen.

De daling van het aantal fatale woningbranden is vooral duidelijk in Brussel (van 10 naar 4 doden), gevolgd door Wallonië (van 40 naar 32 doden). In Vlaanderen vielen er 2 doden minder.

ONDERTUSSEN AL 10 JAAR (BEPERKTE) CIJFERS OVER FATALE WONINGBRANDEN

In 2014 ben ik gestart met het bijhouden van de fatale woningbranden. Ik heb nooit begrepen dat we niet over exacte gegevens beschikken. Cijfers en statistiek zijn immers het minimum om te kunnen werken aan brandpreventie. Ik beschik niet over alle gegevens, maar het was en blijft mijn aanzet om gericht werk te maken van brand-

Tabel 2: Vergelijking 2022-2023

veiligheid. Je kan immers geen campagnes en sensibiliserende acties opstarten als je niet weet waar de branden gebeuren, hoe deze ontstaan en wie de slachtoffers zijn. Alle gekende gevallen van zelfdoding en moorden zijn uit de cijfers gehaald. Ik neem woningen, studio's, kamers, hotels en rustoorden op in mijn cijfers, de plaatsen dus die beschouwd kunnen worden als woon- of verblijfplaats.

Ik ben dankbaar voor de brandweermannen en -vrouwen die mij info bezorgen en gebruik maken van mijn googleforms enquête³ die sinds 2016 online staat. Op deze manier kunnen we samen belangrijke gegevens verder in kaart brengen en werken aan meer brandveiligheid.

Vanaf mei 2014 t.e.m. december 2016 kon ik mijn cijfers ook gebruiken bij de toenmalige Directie Brandpreventie bij AD Veiligheid en Preventie. Sinds eind 2016 houdt deze directie, die sinds 2020 valt onder Directie Civiele Veiligheid, zelf haar gegevens bij op vergelijkbare basis als ik.

Toen ik op 31 mei 2017 vanuit Hulpverleningszone Oost Vlaams-Brabant met vzw Oscare mee de opstart deed van 'Leef Brandveilig', werden al mijn cijfers van de vorige jaren eerst gepubliceerd op de website⁴ en later overgezet naar Oscare's website⁵. Eind 2022 stopte voor mij de verdere uitbouw van 'Leef Brandveilig' en sindsdien maakt de vzw gebruik van haar eigen cijfers. Vanaf 2022 is er dus een verschil in haar en mijn cijfermateriaal. Echter begin januari 2024 hebben zij ook de cijfers van 2014, 2015 en 2018 aangepast. Onze criteria verschillen dus hoe we fatale woningbranden registreren.

Ik blijf na 10 jaar nog steeds hopen dat elke hulpverleningszone inzet op statistiek, brandonderzoek en sensibiliserende brandpreventie en dat we komen tot een vergelijkbaar iets zoals brandweer Nederland en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV)⁶.

³ Gegevens fatale woningbrand of woningbrand met zwaargewonde(n): <https://shorturl.at/pqzA7>

⁴ Leef Brandveilig: <https://www.leefbrandveilig.be>

⁵ Oscare: <https://www.oscare.be>

⁶ NIPV - Fatale woningbranden: <https://nipv.nl/fatale-woningbranden/>

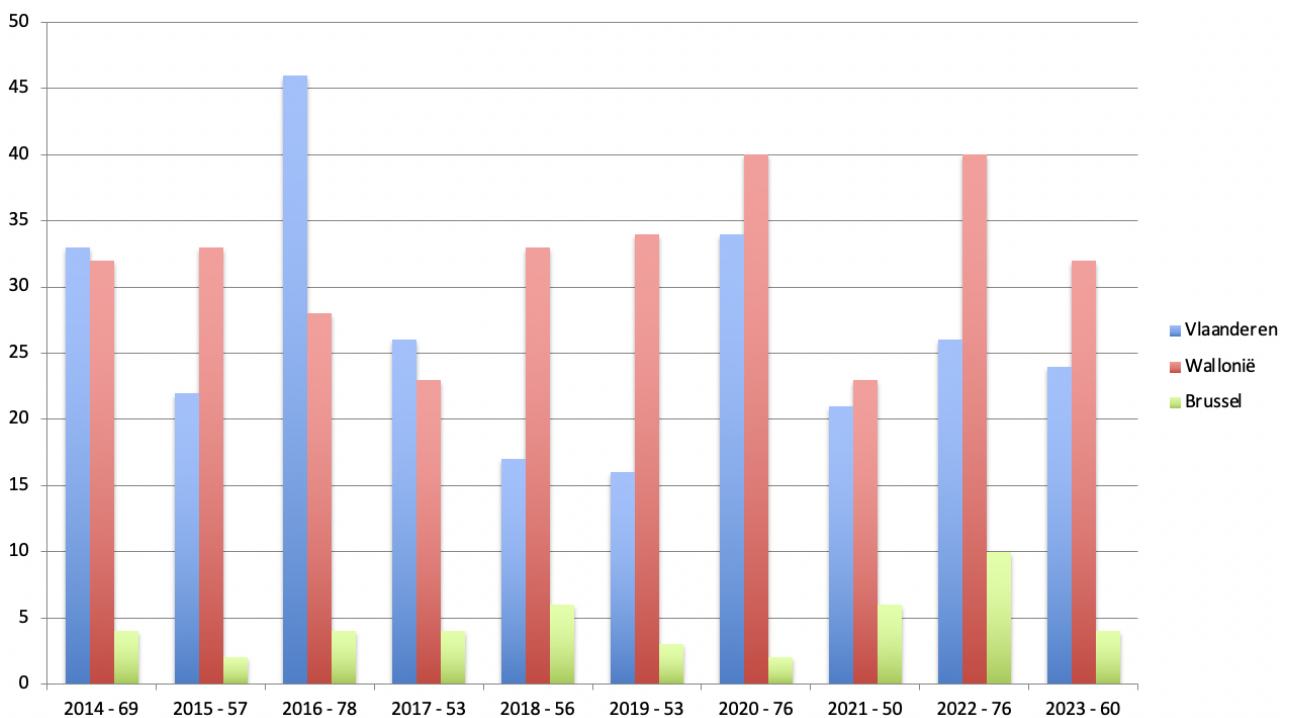
VERGELIJKING 2014 T.E.M. 2023

Als we kijken naar mijn cijfers van 2014 t.e.m. 2023 (Tabel 3) blijkt dat er jaarlijks gemiddeld bijna 63 doden zijn. Er sterft dus gemiddeld bijna om de 6 dagen iemand in België door een woningbrand.

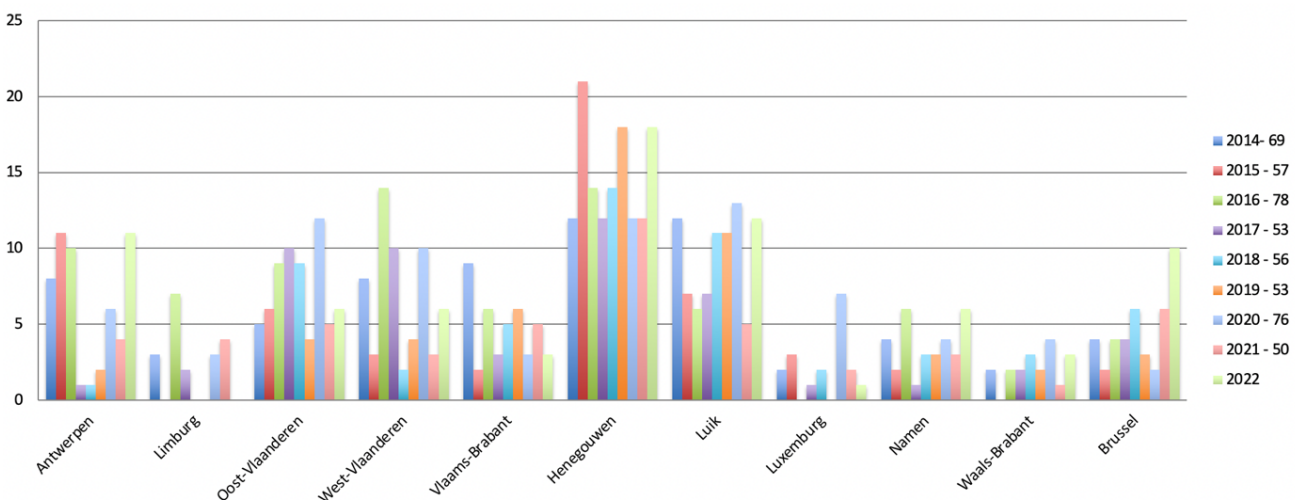
In Vlaanderen kwamen er de afgelopen 10 jaar jaarlijks gemiddeld 26,5 mensen om, in Wallonië bijna 32 en in Brussel 4,5 (Tabel 4).

2016 was het verschrikkelijkste jaar met 78 doden, waarvan 46 in Vlaanderen, 28 in Wallonië en 4 in Brussel, en 2021 is het minst dramatische jaar voor België.

Tabel 3: Vergelijking per gewest 2014-2023

Tabel 4: Vergelijking per provincie 2014-2022

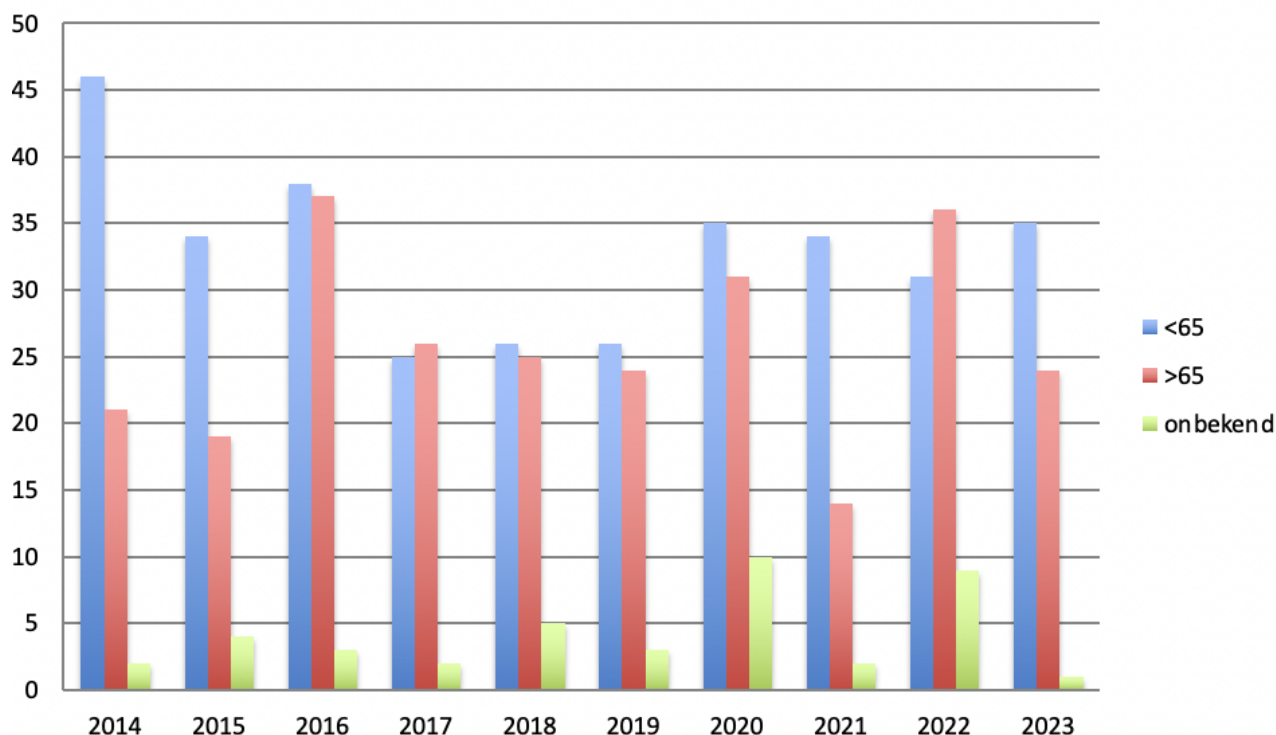

Als we kijken naar de grafiek van de provincies (Tabel 5) blijkt dat woningbranden de meeste slachtoffers eisen in Henegouwen, gevolgd door Luik, daarna Oost-Vlaanderen en Antwerpen en West-Vlaanderen op de 4de plaats. De minste slachtoffers vind je in Luxemburg gevolgd door Waals-Brabant, daarna Limburg en daarna Namen. Deze conclusie houdt geen rekening met het inwonersaantal per provincie.

Gemiddeld komen 27,6 vrouwen en 34 mannen per jaar om.

De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is bijna 58 jaar. Als ik de leeftijd indeel in 2 categorieën, nl. <65 en >65 jaar (Tabel 6) is er de 2 eerste jaren en voor 2021 duidelijk een hoger aantal bij de 1ste categorie. Vanaf 2016 t.e.m. 2020 zie je ongeveer dezelfde verhouding tussen de leeftijdsgroepen, maar toch een licht overgewicht bij de categorie onder 65 jaar, uitgezonderd in 2017. 2022 telde dan weer meer slachtoffers boven de 65 jaar. In 2023 zien we terug een groter aandeel in de leeftijdscategorie <65 jaar.

Tabel 5: Vergelijking per leeftijdsgroep

60% van de slachtoffers zijn gestorven tijdens de nacht of in de ochtend.

Over de maanden waarin de meeste slachtoffers vallen, kunnen geen conclusies getrokken worden. Er zijn in de 10 jaar dat ik de cijfers verzamel (enorme) verschillen te zien. Gemiddeld zijn de dodelijkste maanden december en januari en is september de maand waarin de minste slachtoffers vallen.

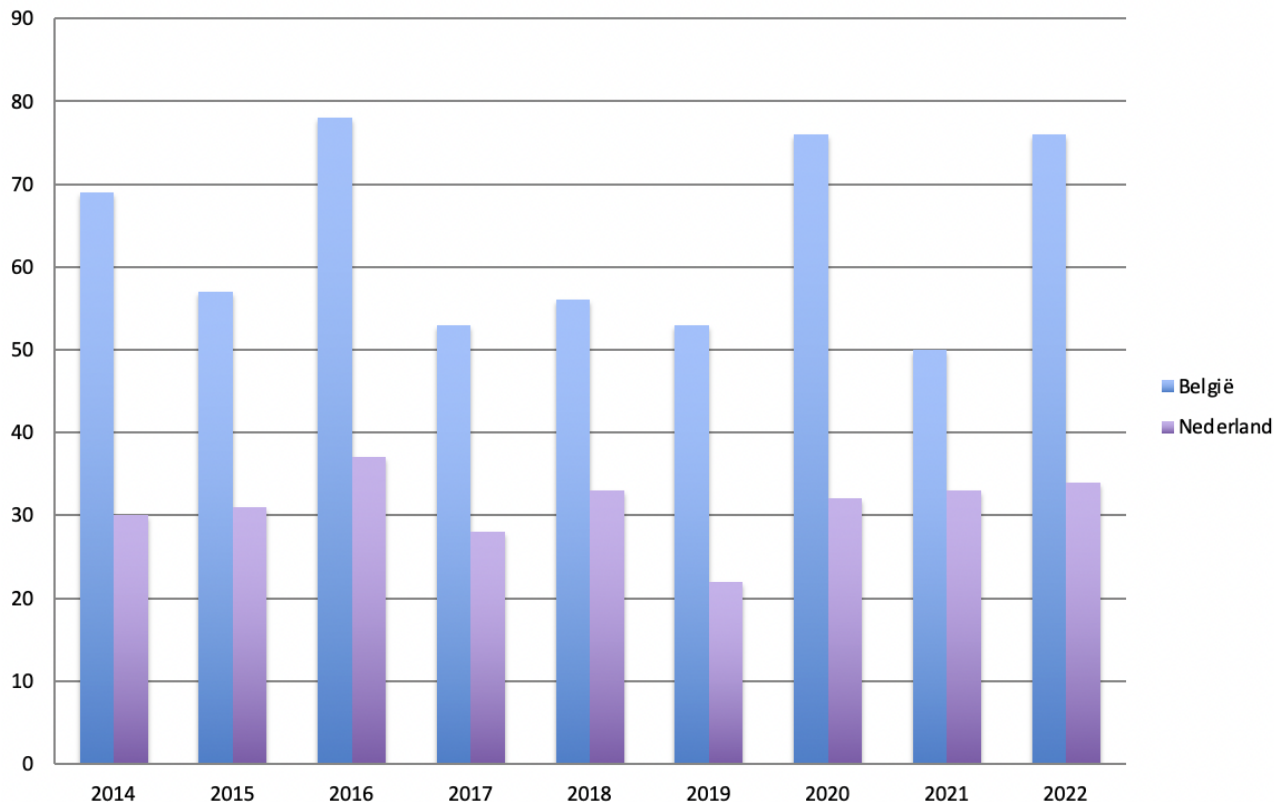
VERGELIJKING MET NEDERLAND

In Nederland (17,94 miljoen inwoners⁷ tegenover 11,69 miljoen in België⁸) eisten woningbranden in 2014 30 doden, in 2015 31 doden, in 2016 37 doden, in 2017 28 doden, in 2018 33 doden, in 2019 22 doden, in 2020 32 doden, in 2021 33 doden en in 2022 34 doden (Tabel 7). Het cijfer voor 2023 staat voorlopig op 10 dodelijke slachtoffers (januari t.e.m. september).

⁷ Gegevens: Centraal Bureau Statistiek Nederland, 25 december 2023.

⁸ Gegevens: Statbel, het Belgisch statistiekbureau, 1 januari 2023.

Tabel 6: Vergelijking België-Nederland 2014-2022

Als we dus kijken naar de cijfers van 2014 t.e.m. 2022 blijkt dat gemiddeld bijna om de 12 dagen iemand in Nederland sterft door een woningbrand.

Voor de cijfers in Nederland maak ik gebruik van de jaarlijkse cijfers van het Nederlandse Instituut Publieke Veiligheid⁹.

HOE KUNNEN WE ZEER SNEL KOMEN TOT EEN DRASTISCHE DALING VAN HET AANTAL DODEN EN GEWONDEN DOOR BRAND?

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan redden levens!

Woningbranden in België eisen dus enorm veel slachtoffers. Naast het vermijden van brandrisico's in en om de woning is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in voldoende hoorbare rookmelders met een 10-jarige vaste batterij.

Weinig mensen weten dat als er 's nachts brand uitbreekt je heel weinig kans hebt om tijdig wakker te worden. Als je slaapt, ruik je immers niets. De rook van een brand verspreidt zich zeer snel en is verstikkend.

Voldoende hoorbare rookmelders en een afgesproken vluchtplan helpen om het aantal doden en gewonden door woningbranden te verminderen. Belangrijk is om alle risicoplatsen te voorzien van een rookmelder, met uitzondering van locaties waar valse alarmen mogelijk zijn, zoals de keuken, de badkamer en plaatsen waar de temperatuur zakt tot 4 °C of stijgt tot 38 °C, bijvoorbeeld de kelder, de garage, de veranda en een onafgewerkte zolder. Op die plaatsen is uiteraard ook een risico op brand, dus moet een rookmelder in de nabijheid ervan geplaatst worden.

Eén rookmelder per verdieping is te weinig. Stel, je plaatst een rookmelder in de nachthal en er breekt brand uit in de slaapkamer van je kind. Het duurt dan tot de rook aan die rookmelder komt voor je verwittigd wordt. De rookmelder gaat te laat alarm geven. Op de kinderkamers en alle slaapkamers hoort dus een rookmelder. Als de brand snel gedetecteerd wordt, blijft deze beperkt en is een vluchtweg beschikbaar.

In een doorsnee gezinswoning zijn 6 tot 8 rookmelders nodig om te zorgen voor een snelle detectie. In elke woning zijn meerdere elektrische toestellen aanwezig, die een risico op brand inhouden. Denk hierbij aan de

⁹ Kerncijfers veiligheidsregio's - Fatale woningbranden: <https://kerncijfers.nipw.nl/mosaic/kerncijfers-veiligheidsregio-s/fatale-woningbranden>

© Brandweerzone Vlaams-Brabant West / Facebook 10 décembre 2022

vaatwasmachine, wasmachine en droogkast, maar ook het opladen van elektrische fietsen, laptops en smartphones houdt een risico in. Op deze plaatsen dient dus een rookmelder geplaatst te worden. In grotere woningen worden bij voorkeur gekoppelde rookmelders geplaatst, zodat het alarm op meerdere plaatsen hoorbaar is. Het alarm van de rookmelders dient steeds hoorbaar te zijn tot in de slaapkamer en tijdens de diepe slaap.

Naast het plaatsen van voldoende hoorbare rookmelders, is het belangrijk om te kunnen terugvallen op een geïllustreerd vluchtplan. Dit zorgt ervoor dat iedereen de woning tijdig en veilig kan verlaten.

Wetgeving rookmelders

In Vlaanderen moet elke woning minstens 1 rookmelder per verdieping hebben. In Brussel geldt alleen een verplichting voor huurwoningen en moet in elke kamer op de vluchtweg vanuit de slaapkamer naar buiten een rookmelder hangen. Vanaf 2025 geldt eindelijk ook de verplichting voor eigenaars in Brussel.

In Wallonië moet per verdieping 1 rookmelder hangen maar als de verdieping groter is dan 80 m², dan moeten er 2 hangen. Vanaf 4 rookmelders dienen deze gekoppeld te zijn.

Is de wetgeving voldoende?

In de eerste plaats is het te betreuren dat er 3 verschillende wetgevingen zijn. Brand gedraagt zich niet anders omwille van een gewest- of taalgrens.

Wetgeving is een mooie zaak maar weet dat het aantal rookmelders in je woning afhankelijk is van het aantal risico's zoals eerder aangehaald.

Spijtig genoeg kan in Vlaanderen nog steeds gekozen worden voor rookmelders met een vervangbare batterij. Hierdoor is de kans groot dat de levensduur van de rookmelders maar 7 tot 8 jaar is. De kwaliteit van de optische cel is doorsnee gezien minder goed. Bijkomend is de kans enorm groot dat batterijen niet (tijdig) vervangen worden en de levensduur van de rookmelders overschreden wordt zonder dat men het beseft. Door het kiezen van rookmelders met een niet-vervangbare batterij van 10 jaar kies je voor betere kwaliteit, meer veiligheid en, omwille van het niet moeten vervangen van batterijen, voor een betere koop die bovendien ook beter is voor het milieu.

Buiten dat er te weinig rookmelders moeten geïnstalleerd worden in Vlaanderen, loop je een enorm risico dat je de enige rookmelder per verdieping niet gaat horen in je diepe slaap. Het belang van gekoppelde rookmelders in een woning mag niet onderschat worden.

In Brussel is het jammer dat de wetgeving nog enkel van toepassing is in huurwoningen/-appartementen. Een eigenaar hoeft dus in zijn eigen woning of appartement geen rookmelders te plaatsen tot 2025. Afhankelijk van de indeling van huurwoning of -appartement loop je ook de kans dat de rookmelder een te late verwittiging geeft, en in de slaapkamer hoeft geen rookmelder! Doordat er de verplichting is dat de batterij meer dan 5 jaar moet zijn, komt het er gelukkig in de praktijk op neer dat er gekozen wordt voor rookmelders met een 10-jarige batterij en dus voor een betere veiligheid.

In Wallonië werkt men met oppervlaktes. Ook hier loop je enorm veel kans dat er te weinig rookmelders zijn. Positief is dat men hier denkt aan het belang van gekoppelde rookmelders.

Ik hoop dat de overheid werk maakt van één uniforme wetgeving, aangepast aan de realiteit. De huidige situatie schept immers verwarring en draagt niet bij tot een brandveilig België.

¹¹ Zie Fire & Security Alert Magazine nr. 23, juni 2021, p. 67.

ANPI ADVIES

Kies altijd voor een BOSEC-gecertificeerde rookmelder!

Het BOSEC-kwaliteitsmerk garandeert dat het apparaat voldoet aan de EN 14604-norm.

Lijst op www.bosec.be

© DBDMH / Facebook, 27 juni 2023

CONCLUSIE

We scoren zeer slecht in België qua brandveiligheid in woningen. Ik blijf dit nu al heel wat jaren benadrukken: het is hoog tijd om hier verandering in te brengen. Ik hoop nog steeds op campagnes met impact maar ondertussen kunnen we zelf al heel wat doen. Brandveiligheid begint immers bij onszelf. Als iedereen zijn of haar eigen netwerk van familie, vrienden, burens, collega's, ... aanspreekt en sensibiliseert over brandveiligheid in de thuissituatie, zouden we alleen in onze vrije tijd al miljoenen Belgen bereiken.

Laten we er dus samen voor zorgen dat 2024 een brandveilig jaar wordt.

Tim RENDERS

Instructeur brandveiligheid - brandpreventieadviseur

Auteur van 'Brandveiligheid Thuis'¹¹

tim@timrenders.be